

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Nordanö skola i
Avesta kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Nordanö skola avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Nordanö skola i Avesta kommun i låg utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Använd läroböcker och andra läromedel som möter elevernas olika förutsättningar och behov.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Ge lärarna förutsättningar att samarbeta kring valen av ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **12 augusti 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån det de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr SI 2025:11270) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Nordanö skola i Avesta kommun i låg utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att det finns skillnader mellan lärare och ämnen i hur medvetet läroböcker och andra läromedel används för att skapa sammanhang, stödja elevernas kunskapsutveckling och väcka deras intresse för de teoretiska ämnena.

I intervjuer med både elever och lärare framgår att eleverna i flera teoretiska ämnen använder läroböcker. Samtidigt framkommer att lärare, på grund av brist på ändamålsenliga läroböcker i vissa ämnen, använder andra typer lärverktyg för att genomföra undervisningen. Intervjuer med lärarna och rektorn visar att skillnaderna i hur läroböcker används i undervisningen beror på lärarnas olika didaktiska val. I ämnet teknik uppger lärare exempelvis att de har valt att inte använda lärobok, vilket medför att undervisningen i stället baseras på andra lärverktyg. Vid intervjuer med lärarna och vid Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön framkommer att de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena använder daterade klassuppsättningar av läroböcker, vilka delas mellan årskurserna. Detta innebär att undervisningen behöver samordnas och att eleverna inte har egna läroböcker i dessa ämnen, utan klassuppsättningen används som ett komplement och utgör inte grunden för undervisningen. Lärare uppger vidare att de behöver komplettera läroböckerna i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena med eget material och andra lärverktyg, eftersom böckerna är daterade och utgår från Lpo 94. Det finns läroböcker för alla elever i ämnena svenska, matematik och engelska. Dessa är aktuella och relevanta, och används för att strukturera och planera undervisningen samt utgör en central del av undervisningen varje vecka. Lärarna kompletterar läroböckerna med kopieringsunderlag och gemensamma övningar. I ämnet engelska beskriver en lärare att undervisningen ofta utgår från dialogavsnitt i läroboken. Arbetet kompletteras med filmklipp som är kopplade till innehållet samt med körläsning eller parläsning. I ämnet matematik används en läromedelsserie som lärarna bedömer är särskilt ändamålsenlig för undervisning i åldersblandade grupper.

Lärarna har tillgång till digitala läromedel i matematik vilka främst används av läraren som demonstrationsmaterial i undervisningen. Av inkommen dokumentation från huvudmannen framgår att lärarna har tillgång till lärarhandledning i matematik, engelska, svenska samt i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena. Vid intervjuer med lärare framkommer dock att lärarhandledning endast används i matematik, där den utgör stöd både i planeringen av undervisningen. Lärarna uppger att de är osäkra på om det finns lärarhandledningar i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena. I intervjuer med elever framkommer att läroböckerna, särskilt i matematik, hjälper till att förstå kunskapsinnehållet

och stärka ämnesintresset, exempelvis då det finns förklarande bilder. Samtidigt uppger lärare att det är svårt att väcka intresse för ämnen genom de läroböcker som används.

I intervjuer med lärare och rektorn framkommer att lärarna har fört diskussioner med lärare inom rektorsområdet kring läroböcker i matematik. Detta för att skapa en likvärdighet och igenkänning genom att eleverna använder läroböcker från samma läroboksserie inom respektive stadium. Samtidigt framgår att det saknas en gemensam diskussion på skolan om hur läroböcker och andra läromedel skapar en progression i lärandet över tid.

Av intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att lärare använder läroböcker för att utveckla elevernas läsförståelse och lässtrategier. Detta sker genom att lärarna arbetar med att skumläsa texter, öva på att gå tillbaka i texten samt träna elevernas uthållighet i läsningen. Lärarna använder även tankekartor och stannar upp vid svåra ord för att fördjupa elevernas förståelse. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att de inte har fört några systematiska diskussioner om skillnader i läsförståelse eller om hur läroböckerna fungerar i undervisningen för flickor respektive pojkar. Samtidigt uppger lärare i intervjuer att de själva har identifierat vissa skillnader mellan flickor och pojkar, exempelvis att flickor i årskurs 1 i högre grad föredrar skönlitterära texter, medan pojkar visar större intresse för faktatexter.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärare ger begränsade instruktioner om hur eleverna ska navigera i läroböcker och andra läromedel.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att lärarna i begränsad utsträckning ger eleverna ändamålsenliga instruktioner i hur de ska navigera i läroböcker och andra läromedel. Eleverna beskriver att lärarna i några ämnen går igenom hur läroboken ska användas och tydliggör vad de ska lära sig. Eleverna ger som exempel att läraren visar uppgifter via en dokumentkamera och att läraren går igenom kapitlets innehåll. I årskurs 1 förklarar läraren dessutom syftet med kommande uppgifter, går igenom bilder och exempel i läroboken samt genomför gemensamma räkneövningar innan eleverna arbetar vidare enskilt eller i par. Samtidigt uppger eleverna att lärarna inte förklarar för eleverna hur de ska använda nya läroböcker. Lärare uppger att det brukar finnas en nyfikenhet hos eleverna när de får en ny lärobok, de tittar och bläddrar, men de pratar inte om hur boken är uppbyggd med exempelvis rubriker och innehållsförteckning.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare i begränsad utsträckning använder läroböcker och andra läromedel för att möta elever i behov av stödsatser eller för att utmana de som kommit längre i sin kunskapsutveckling.

I intervjuer med lärarna framkommer att tillgången till läroböcker anpassade efter elevernas behov varierar mellan ämnen. I de ämnen där nivåanpassade läroböcker finns tillgängliga uppger lärarna att dessa underlättar arbetet med att möta elevernas individuella behov. Samtidigt beskriver en lärare att hen i matematik behöver stryka uppgifter i läroboken för att eleven ska orka genomföra arbetet. Lärarna uppger vidare att de själva behöver ta fram texter och övningar för både anpassning och fördjupning i de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena, eftersom det saknas läroböcker och andra läromedel som är anpassade efter elevernas olika behov. Eleverna beskriver att det finns möjlighet att få enklare läroböcker i svenska och matematik. En elev uppger att uppgifterna som eleverna arbetar med i grunden är desamma, men att elever som har svårigheter får mer stöd av läraren.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker utanför lektionstid, till exempel vid läxor.

Av intervjuer med både lärare och elever framgår att eleverna har egna exemplar av läroböcker i svenska, matematik och engelska. Lärarna uppger att läxor främst ges i svenska. I de ämnen där läroböcker används beskriver eleverna att de ges möjlighet att nyttja dem både under och utanför lektionstid, såväl i skolan som i hemmet. Vidare framgår att lärarna ger elever och vårdnadshavare instruktioner om hur läroböckerna ska användas vid läxa eller hemuppgifter. Exempelvis går läraren igenom kapitlet i skolan och kopierar material från lärarhandledningen för att förtydliga instruktionerna för vårdnadshavare.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn endast delvis leder och samordnar arbetet med att se till att alla elever får tillgång till de läroböcker och andra läromedel de behöver för att utvecklas och nå utbildningens mål.

Av intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att ansvaret för tillgången till läroböcker och andra läromedel i praktiken ligger på lärarna,

och att rektorn har begränsad insyn i vilka läromedel som används i undervisningen. Rektorn uppger att hen förlitar sig på lärarnas professionella bedömningar av vilka läromedel som behövs. Lärarna lämnar önskemål om inköp inför varje läsår, varefter rektorn gör prioriteringar utifrån budgetens ramar. Prioriteringen baseras på nuvarande tillgång samt de skäl arbetslagen anger för nya inköp. Genom statsbidrag har skolenheten kunnat utöka sina inköp av läroböcker och komplettera med material för enskilda elever eller elevgrupper. Lärarintervjuerna visar att de flesta lärare är nöjda med tillgången till läroböcker och andra läromedel och upplever goda möjligheter att göra inköp. Samtidigt framkommer att elevernas tillgång till läroböcker skiljer sig åt mellan ämnena. Rektorn uppger att initiativ till inköp kommer från lärarna och att rektorn inte har detaljinsyn i om de läromedel som används är pedagogiskt ändamålsenliga, utan förlitar sig på att lärarna gör denna bedömning. Vid intervjuer med både lärare och rektorn framkommer att det i dagsläget saknas en tydlig policy som styr inköp av läroböcker och andra läromedel för olika ämnen och årskurser. Rektorn uppger att hen inte hade kännedom om att lärarna använder föråldrade läroböcker i vissa ämnen, att lärarhandledning endast används i ämnet matematik samt att lärobok i ämnet teknik saknas. Rektorn uppger att lärarna inte har uppmärksammat detta för skolläningen.

Av intervjuer med lärare och elever samt vid Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön framkommer att det finns ett begränsat antal läroböcker på skolan, att inte alla elever har tillgång till en egen lärobok i de teoretiska ämnena samt att vissa läroböcker är daterade.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ger lärarna förutsättningar att välja och köpa i läroböcker och andra läromedel. Däremot säkerställer rektorn i begränsad att lärarna samarbetar och för gemensamma diskussioner kring valen av ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov.

Vid intervjuer uppger både lärare och rektorn att det finns goda förutsättningar att välja och köpa in läromedel. Samtidigt framkommer att samtal om lärobokens pedagogiska funktion och roll i undervisningen sällan förs. Vissa samtal har förts om matematikläromedel tillsammans med lärare inom rektorsområdet, men motsvarande diskussion sker sällan mellan lärarna på skolenheten.

Av inkommen dokumentation från huvudmannen framgår att lärarna vid val av läromedel ska utgå från att läromedlen ska vara aktuella, överensstämma med gällande läroplan och vila på aktuell forskning.

Materialet ska även vara tydliga, lättanvända och tilltalande för eleverna. Granskningen visar dock att även om tid för kollegialt samarbete finns avsatt, styrs dessa samtal i begränsad omfattning mot frågor som rör lärobokens roll i undervisningen eller val av ändamålsenliga läromedel. Vid intervju framkommer även att rektorn varken leder eller deltar i de diskussioner som förs kring val av läroböcker.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning leder ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel för att skapa likvärdighet inom skolenheten.

I intervjuer med både lärare och rektorn framkommer att rektorn inte leder ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av läroböcker inom skolenheten. Liksom vid valet av läroböcker och andra läromedel sker gemensamma diskussioner endast i begränsad utsträckning. Rektorn uppger att hen strävar efter ett gemensamt förhållningssätt, men granskningen visar att ett sådant arbete ännu inte är etablerat mellan olika ämnen och lärare. Lärarna beskriver att de träffas varje vecka för gemensam planering av undervisningen, men att det saknas uttalade riktlinjer för hur läroböcker ska användas. Rektorn framhåller att andra områden prioriterats och att arbetet med läroböcker och andra läromedel därför inte har varit i fokus.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning ser till att lärarna utvärderar läroböcker och andra läromedel i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen.

I intervjuer med rektorn och lärare framkommer att det är upp till lärarna själva att inför varje läsår och nya inköp utvärdera sina läromedel och sedan ha diskussioner i arbetslaget. En dialog förs mellan kollegor inför inköp. Lärarna gör dock ingen samlad eller systematisk utvärdering av hur läroböcker och andra läromedel fungerat i undervisningen under läsåret med koppling till elevernas kunskapsresultat och som grund för att utveckla undervisningen. Utifrån resultat på kartläggningar gör lärarna ibland kopplingar till läroboken, exempelvis när det gäller faktatexter. Då kan läraren välja att arbeta med andra faktatexter än dem som finns i läromedlet för att ge eleverna bättre stöd. Rektorn och lärarna uppger att en utvärdering framför allt genomförs när det gäller läroboken i matematik och då gäller utvärderingen för alla kommunens skolor. När det gäller

läroböcker har rektorn inte följt upp och utvärderat lärarnas användning och kopplat det till elevernas kunskapsresultat.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att teknikundervisningen genomförs utan tillgång till läroböcker. Därtill är de läroböcker som används i de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena daterade, delvis inte ändamålsenliga och undervisningen är i hög grad baserad på andra lärverktyg än läromedel. Dessutom saknas lärarhandledningar i några ämnen. När undervisningen till stor del bygger på lärarnas eget material kan det leda till variation i kvaliteten och mindre systematisk undervisning. Läroböcker och andra läromedel används i några ämnen endast i viss utsträckning, vilket gör att eleverna inte får möjlighet att arbeta med dessa på ett sätt som stimulerar deras intresse och förståelse för ämnet. På lång sikt kan detta påverka både elevernas studiemotivation och resultat.

När läroböcker inte används i undervisningen blir det svårare för eleverna att få struktur och överblick i sina studier. Läroböcker kan vara en

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer.

gemensam utgångspunkt som gör det lättare att förstå sammanhang, repetera och fördjupa kunskaper. Utan dem riskerar eleverna att tappa orienteringen i stoffet och får svårare att följa en tydlig utveckling i sitt lärande. Därutöver ger lärare i begränsad utsträckning eleverna instruktioner om hur läroböcker och andra läromedel ska användas. Det medför att eleverna kan ha svårt att veta på vilket sätt de ska använda läromedlet.

Genom att använda relevanta och pedagogiskt ändamålsenliga läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Eleverna kan genom läromedel få succesivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder relevanta och pedagogiskt ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel i samtliga teoretiska ämnen samt att lärare medvetet arbetar med texterna i dessa läromedel för att ge eleverna sammanhang och struktur. Ett sådant arbete kan bidra till elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare får tillgång till lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Skolverket har material som kan användas i detta.³

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Använd läroböcker och andra läromedel som möter elevernas olika förutsättningar och behov.

Av skollagen framgår att i utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁴ Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs

³ [Strukturerad undervisning - en modell i sex steg - Skolverket](#) hämtad 2026-02-11

⁴ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.⁵ Det finns riktlinjer om användning av läromedel, se not.⁶ Av läroplanen framgår vidare att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare i årskurs 1–3 endast i begränsad utsträckning använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade efter elevernas olika förutsättningar och behov. Flera lärare beskriver att de i stället utgår från andra lärverktyg, eftersom de upplever att befintliga läromedel är svåra att anpassa, eller att de behöver stryka uppgifter för att underlätta elevernas arbete.

Genom att i högre grad använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som möter elevernas olika behov och förutsättningar främjas elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Läromedel bör användas varierat och anpassas efter olika nivåer. Det är också viktigt att elever ges tillräckligt med tid för att bearbeta, fördjupa och befästa sina kunskaper genom tillgång till läromedel som möter deras lärandebehov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare får tillgång till lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att

⁵ Lgr 22 avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁶ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper Riktlinjer och avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁷ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁸

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna inte har tillgång till läroböcker i flera ämnen och årskurser. Av samtliga intervjuer framgår att undervisningen i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena samt i teknik i huvudsak inte utgår från aktuella och ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel. I stället baseras undervisningen till stor del på lärverktyg och material som lärarna själva har utarbetat. Läroböckerna i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena används som komplement. Vidare framgår det att rektorn endast i viss utsträckning styr och leder arbetet med att se till att skolenheten köper in de läroböcker som behövs i respektive ämne och årskurs.

Genom att öka tillgången till läroböcker ges elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Ge lärarna förutsättningar att samarbeta kring valen av ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov.

Av förarbetena framgår att lärare bör ha huvudansvaret för valet av läromedel, då de har bäst kännedom om ämnet, didaktiken och elevernas

⁸ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

behov. För att möjliggöra det behöver rektorer skapa goda förutsättningar: tillgång till tid, resurser, kompetensutveckling och möjlighet till kollegiala diskussioner.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att ansvaret för valet och användningen av läroböcker och andra läromedel överläts till lärarna, utan att rektorn aktivt styr arbetet i en specifik riktning. Detta kan leda till att undervisningen blir inkonsekvent och varierar beroende på lärarens individuella preferenser, i stället för att följa en gemensam pedagogisk linje.

Genom att göra lärarna delaktiga i valen av läroböcker och andra läromedel kan lärarna påverka vilka läromedel som bäst passar undervisningen. Det är också viktigt att rektorn organiserar skolans verksamhet så att lärare får möjlighet att diskutera och reflektera tillsammans kring olika läromedel.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna organisatoriska förutsättningar att vara delaktiga i valen av läroböcker och andra läromedel.

Utvecklingsområde 5

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁰ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.¹¹ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.¹² Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.¹³ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som

⁹ prop. 2023/24:21 s. 51

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

¹¹ Prop. 2023/24:21 s. 30

¹² 1 kap. 9 § skollagen

¹³ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁴ Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det i begränsad utsträckning finns ett gemensamt förhållningssätt kring användningen av läromedel i undervisningen. Rektorn har en begränsad roll i att skapa förutsättningar för en medvetenhet i arbetet med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Utvecklingsområde 6

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.¹⁶ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp

¹⁴ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

¹⁵ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

¹⁶ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.¹⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att det i nuläget endast delvis finns en uppföljning och utvärdering men ingen analys av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Lärarna diskuterar visserligen hur läromedel används i undervisningen, men de utvärderar och analyserar inte de läroböcker och digitala läromedel som används eller kopplar dem till elevernas kunskapsresultat.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för lärare att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultaten samt vid behov vidta åtgärder avseende tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner och etablering av arbetsgrupper eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta.¹⁸

På Skolinspektionens vägnar

X Ewa Mölleryd

X Janette Örning Alm

Beslutsfattare

Signerat av: Ewa Mölleryd

Föredragande

Signerat av: Janette Örning Alm

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Henrik Fredriksson deltagit.

¹⁷ prop. 2023/24:21 s. 27

¹⁸ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2026-02-11

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹⁹ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande²⁰:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.²¹

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.²² I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.²³

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,

¹⁹ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

²⁰ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

²¹ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

²² Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

²³ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.²⁴

²⁴ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Nordanö skola den 21 januari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Janette Örning Alm och Henrik Fredriksson.

Skolenheten är en kommunal skola i Avesta kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–3. På skolenheten går 60 elever. Förskoleklass ingår inte i granskningen.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	